

Dan miru

Po štiriletnem vojskovanju so dne 11. novembra 1918. narodi prenehali se medsebojno ubijati in preganjati. To je svetel dan v zgodovini našega stoletja, ker so na ta dan prenehale vse strahote, ki se pojavljajo ob vsaki vojni. To je bil dan radosti za milijone bojevnikov in njihovih družin, ker je takrat zasijala nada, da se povrne vojaki in ujetniki na svoje domove, k svojim milim in dragim. Zopet se je začelo vsakdanje delo in mirno življenje. Na ta dan so zazvonili zvonovi hvalečnosti v vseh cerkvah in besede zahvalnosti so kipele k Vsemogočnemu za veliko milost, ki jo je poslal ta dan na zemljo.

Vojne so nesreča za narode in države, vendar so se kljub temu čestokrat vojskovali v preteklosti. Zgodovina sveta je polna krvavega bojevanja, ki je narodom prinašalo toliko bede, da si je ne moremo predočevati, niti je ne more opisati pero. Kakor so bile vojne pogoste, tako je bilo v zgodovini tudi mnogo dela in napora, da bi se vojne ublaževale, preprečevale in onemogočevale. Filozofi, pesniki, učenjaki in državniki so vlagali svoje plemenite napore za ustvarjanje pogojev trajnega miru. Tudi sodobna družba deluje na razne načine, da ne bo več vojne. Bodoče vojne bi bile še hujše in strašnejše od preteklih. Za mirom stremi danes ves svet. V dobi miru se krepe narodi in države, dvigajo svojo ekonomsko moč, vzgajajo sistematično svojo mladino in tako pripravljajo lepše življenje in blagostanje svojim državljanom.

Dandanes države ne morejo živeti same zase, najmanj v neprijateljstvu z drugimi državami. Narodom je treba sporazumnega in složnega dela, prenehati morajo z mislijo osvajanja tuje zemlje in izkoriščevanja drugih plemen in ver. Treba je, da se vsi ljudje med seboj spoštujejo in da drug drugega seznanjajo s svojimi mislimi, željami in potrebami. Ljubimo svojo domovino in smo vedno pripravljene žrtvovati vse za njen obstanek in delati za njen razvoj in napredek. Ne smemo pa pozabiti, da tudi drugi narodi slično ljubijo svojo domovino. Narodi cenijo svoje sposobnosti in vrline, se ponašajo s slavimi deli svoje preteklosti in s svojimi velikimi sinovi. Vsak narod se mora zavedati, da imajo tudi drugi narodi svojo zgodovino in svoje sposobnosti, z bog katerih jih moramo ceniti in spoštovati. Vsem narodom je treba dati možnosti svobodnega razvijanja, državam pa je treba, da se opirajo druga na drugo in si med seboj pomagajo. Narodi naj se družijo v borbi proti skupnim neprijateljem: nevednosti, predsodkom, boleznim. Pomagajo naj si med seboj v elementarnih nesrečah in naj se borijo ramo ob ramo za pogoje boljšega življenja. S sodelovanjem naj se razvije med narodi zaupanje, solidarnost in ljubezen. S spoznavanjem in skupnim prizadevanjem, ki je usmerjeno istemu cilju, hočemo prenehati z mislijo na osvajanju tujega, opusti misel po osveti in podpirati medsebojno razumevanje in sodelovanje, ki naj zagotovi mir. Ko bo mir zagotovljen, se ne bodo narodi samo kulturno razvijali, ampak se bodo večala tudi sreča že v tem, da se ne bodo tresli pred bodočo vojno. Spori med narodi in državami, ki se ne morejo poravnati sporazumno, naj se rešavajo na sodišču, kakor se rešavajo spori med posredniki.

Liga narodov, ki je bila ustanovljena po vojni in ima svoj sedež v Ženevi, ima za svojo nalogo, da zbližuje narode, da omogočuje njih sodelovanje in da rešuje spore.

Na dan miru 11. novembra je treba, da mislimo o tem, kolika sreča bi bila za ves svet, ako bi med narodi vladala ljubezen in sloga, kakor vlada med člani dobre družine. Potrebno je, da na ta dan zablisi v vseh nas želja, naj ne bodo nikdar več vojne, kakor so 11. novembra 1918. vzdrhtela srca od radosti med milijoni ljudi, ki so doznali, da je končana svetovna vojna.

Člani pomladka imajo v svojem programu, da se spoznavajo z deco iz drugih kra-

jev, drugih mest in drugih držav, da bi na ta način postali otroci vsega sveta med seboj prijatelji in bratje. Naši člani si dopisujejo in izmenjavajo darove z drugimi otroki, da bi se tako razvila med njimi čustva bratstva in ljubezni. Današnja deca in jutrišnji državljani, vzgojeni v tej medsebojni ljubezni, ne boje dovoliti, da se razvnamejo vojne strasti med ljudmi, državami in narodi.

Naši člani Pomladka naj sodelujejo na dan miru, ki se priredi 11. novembra s tem programom:

1. Od 5. do 10. novembra je potrebno, da se v vseh razredih srednjih in strokovnih šol pišejo pisni izdelki. Tema teh spisov naj bude za nižje razrede »V miru evete umetnost«, za višje razrede pa »V miru se razvija narodna kultura«.

2. V soboto, 10. novembra naj predavajo učitelji svojim učencem prvo uro o Ligi narodov, kot o čuvarju svetovnega miru.

Predavanje o Ligi narodov smo poslali l. 1928. na dan miru in se more to predavanje uporabiti.

3. Na dan 11. novembra ob 11. uri naj se posvetita dve minuti pobožnemu molčanju, da se s tem izkaže spoštovanje spomenu padlih žrtev v vojni. To molčanje se izvaja

Organizacija naše prosvete

Pod tem naslovom je bil priobčen v »Glasniku jugoslov. profsorskega društva« referat, ki ga je imel g. Nedeljko Divac, predsednik Jugoslovanskega profsorskega društva na profsorskem kongresu. Ta referat priobčimo v prevodu tudi v našem listu.

Moj namen je podati v tem referatu sedanje stanje naših prosvetnih ustanov v najožjem obsegu in s tem pokazati na stopnjo njihovega razvoja in na nedostatke v celoti in posameznostih, ki jih pri teh lahko opazimo, ker se mi dozdeva, da brez celotnega pregleda, pa čeprav bi bil izdelan v najožjem obsegu, se ne more ustvariti pravilna in zaradi tega niti koristna sodba o razvoju našega prosvetnega stanja. Brez takega pregleda se ne morejo izvesti niti pravilne reforme na polju našega prosvetnega življenja, o katerih potrebni se je pri nas že mnogo govorilo, ampak se dozdeva, da jim nikdo še ni pokazal pravega smisla.

Takoj lahko izjavim, da se ne moremo pritoževati, da se v javnosti ni dovolj pisalo in razpravljalo o prosvetnih vprašanjih, prosvetnih ustanovah in o ljudeh, ki so nositelji našega prosvetnega življenja. Ampak na žalost se pri tem gotovo nikoli ni držalo višjih in objektivnih meril, marveč se je sodelo o prosveti le v najožjem obsegu v zvezi s kakim dogodkom, ki je podrejenega značaja. V javnosti so prišlo do izraza posebno kritike dela srednješolskih profesorjev in mišljenja o tem, da smo prenasenični z neke vrste šolami in da obstoja nevarnost po hiperprodukciji inteligence. Mnogi nepovoljni dopisi v časopisih o učitelstvu, so povzročali škodo šol in učitelstvu. Ravno tako neprestano ponavljanje, da imamo preveč šol, dasiravno le neke vrste, je dovedlo do ukrepov, ki so povzročili težko škodo normalnemu razvoju našega prosvetnega življenja. Med te ukrepe spada tudi ukinitve številnih srednjih šol, ki je bila izvedena 1932. leta.

Ne mislim, da ni potrebno pisati o prosveti in prosvetnih ustanovah. Nasprotno, ker je to važna stran našega narodnega življenja in ker je od pravilnosti njene organizacije odvisno zelo mnogo in je od tega odvisen tudi uspešen in pravilen razvoj vsega našega narodnega in društvenega življenja, je potrebno pisati o njej čim več, ampak ne tako, da bi utežnilo dovesti do dvoma v vrednost prosvete in prosvetnih ustanov, marveč na način, ki bo pripomogel k njihovi

v vseh državah, zato naj tudi naši člani, kjerkoli se nahajajo, pobožno molče dve minuti.

4. Na dan 11. novembra ob 11. uri bo pozdravila jugoslovanska mladina z beograjske radio postaje po svojem članu mladino vsega sveta, potem pa se bo vršilo predavanje o miru.

5. Najbolje sestavljene naloge o miru in to po tri iz vsake šole, naj pošlje uprava šole našemu Glavnemu odboru zaradi nagrade.

Nagrade so nastopne: I. nagrada za nižje razrede 200 Din; II. nagrada za nižje razrede 100 Din; III. nagrada za nižje razrede 50 Din. I. nagrada za višje razrede 300 Din; II. nagrada za višje razrede 200 Din; III. nagrada za višje razrede 150 Din; IV. nagrada za višje razrede 100 Din.

Izbrane naloge je treba poslati najdalje do konca novembra t. l.

6. V nedeljo 11. novembra naj se vrše v vseh cerkvah primerne pridige o značaju miru.

Upraviteljstva šol se naprošajo, da posvetijo dnevu miru svojo pažnjo, kakor je to naročilo ministrstvo prosvete z odlokom z dne 25. oktobra 1934., P. br. 36.299 in ministrstvo trgovine in industrije I. br. 34.797/N od 11. oktobra 1934.

Glavni odbor društva Rdečega križa, sekcija Pomladka.

izpopolniti. Napake in nedostatke ni treba zamolčati niti pri eni panogi našega društvenega in nacionalnega življenja, in zaradi tega tudi ne prosvetnega; nanje moramo pokazati le z namenom, da se vse to izboljša. V svojem referatu se hočem doslovno držati tega načela.

Da bi bilo mogoče ustrežati nalogi, ki sem si jo postavil v tem referatu, moram najprej razložiti, kaj razumem danes pod pojmom prosvete. To je toliko potrebnejše, ker obstojajo različna pojmovanja. Mnogi mislijo, ko se govori o prosveti, samo na delo, ki ga vrše osnovne, višje narodne, meščanske, srednje in srednje strokovne šole, univerze in druge visoke šole. Meni se dozdeva, da bi bil to preveč skrcen pojem o prosveti. Temu se morajo dodati tudi vse strokovne šole, katerekoli vrste in vse druge šole ali ustanove, ki se organizirajo po gotovem načrtu, da bi se z njihovo pomočjo okrepila kulturna moč naroda, t. j. doseglo čim večje spopolnjevanje v načinu življenja in načinu pridobivanja materialnih in duhovnih sredstev življenja in vseh kulturnih dobrin. V nedavni preteklosti, približno 100 let nazaj in morda še kaj več, še ni bilo mnogo takih prosvetnih ustanov, ne samo med našim narodom, nego niti pri ostalih narodih Evrope. In kolikor jih je tudi bilo, se niso mogli z njimi okoriščati širši sloji naroda t. j. kmetje in delavci. Splošno je bila prosveta privilegij ekonomski in politično višjih in močnejših društvenih slojev. Na srečo se je to stanje do danes znatno spremenilo in se je prosveta zelo razširila na vse narodne sloje, dasi še ne v zadostni in enaki meri.

Prosveta se danes izvaja prvenstveno v šolah, potem šele v drugih ustanovah. Ona je postala pri vseh naprednih narodih zelo razširjena in kaže čim dalje večjo težnjo, da objame ves narod in vse panoge narodnega življenja in delavnosti. Prosveta se lahko razdeli na splošno narodno prosveto, na strokovno in praktično. Ona je postala tako raznovrstna, kakor je tudi samo življenje raznovrstno. Vsaka panoga življenja in dela zahteva danes spopolnjevanje v posebnih šolah in ustanovah. Vse to pa tvori prosvetno delo. Prosveta se razvija vspremdno in v organski zvezi z napredkom znanstvenih odkritij. Vsako znanstveno odkritje, pa bodisi večje ali manjše, je okrepilo prosveto, ker je morala sprejeti znanstvena odkritja, da jih predela in širi ter omogoča njihovo uporabo v vsakdanjem življenju. Znanstvene

pridobitve so dobile svoj široki in pravi značaj šele tedaj, ko so postale splošna last naroda, t. j. ko je bilo omogočeno, da jih je narod sprejel in jih izkoristil v svojem vsakdanjem življenju. A to je mogla izvesti edino šola in tudi druge ustanove, ki služijo narodnemu izobraževanju. Kot je razvidno iz tega referata, kaže ta razvoj prosvetnih ustanov in stopnja kulturnega razvoja posameznih narodov proporcionalnost; narode z največjim številom splošnih in strokovnih šol in praktičnih prosvetnih ustanov prištevamo med najnaprednejše narode. In kar je važno, to velja v isti meri za velike in male narode. Narodi, med katerimi je najslabše razvit sistem prosvetnih ustanov, kažejo razne znake zaostalosti v vseh panogah svojega življenja. Vse to bo razvidno iz dokaza, ki ga bom tu iznesel.

Po teh uvodnih mislih prehajam na stanje naših prosvetnih ustanov in na njihovo organizacijo. Število teh ustanov v naši državi se je v povojnem času znatno pomnožilo. Med našimi prosvetnimi ustanovami so v početnem štadiju otroški vrtci, ki jih naša državna statistika izkazuje šele od l. 1925./26. Za tem prihajajo osnovne šole, višje narodne šole, meščanske šole, srednje in srednje strokovne šole, splošne obrtne, nižje kmetijske, šole za abnormalno deco, strokovne in nazadnje univerze in druge visoke šole. Da bo mogoče opisati splošno napredovanje vseh teh šol v desetih letih našega življenja po svetovni vojni, naj navedem tri momente. Tako število vseh teh raznih šol je znašalo v letu 1919./20. t. j. v začetku našega uedinjenja 6525, l. 1925./26. 10.342, a l. 1930./31. 9638 šol. Iz tega se vidi, da se je v l. 1930./31. število šol zmanjšalo za 704 napram stanju v l. 1925./26. Pojasniti moram, da se to znižanje nanaša v glavnem na neko začasno vrsto prosvetnih ustanov, na nadaljevalne šole, katerih je izkazovala statistika v letu 1925./26. 1625, v letu 1930./31. niti ene. Znižanje se je sicer izvršilo tudi pri srednjih šolah od 191 (v letu 1925./26.) na 169 (v letu 1930./31.) in pri učiteljskih šolah od 47 (v letu 1925./26.) na 40 (v letu 1930./31.). Zato pa je znatno povečano število drugih šol, posebno splošnih obrtnih in obrtno-trgovskih in to od 376 (v letu 1925./26.) na 424 (v letu 1930./31.) in ženskih obrtnih šol od 186 (v letu 1925./26.) na 244 (v l. 1930./31.). Prav tako je zvišano število meščanskih šol. Iz tega številčnega pregleda se jasno vidi, da število naših prosvetnih ustanov stalno raste.

Da bi mogli pravilno oceniti razvoj našega prosvetnega dela je potrebno da se zadržimo tudi na splošnem pregledu številčnega stanja obiskovalcev naših prosvetnih ustanov. Tako je bilo leta 1919./20. skupno 906.630 obiskovalcev, leta 1925./26. 913.731, a leta 1930./31. že 1.421.714 obiskovalcev. V tem zadnjem številu odpade na moške 844 tisoč 543, a na ženske 577.171. Ogromen del odpade na osnovne in višje narodne šole in to 1.184.505. Nato pridejo otroški vrtci, na katere odpade 32.035, na srednje šole 77.631, na meščanske šole 21.308, na splošne obrtne in obrtno-trgovske šole 54.067, na univerze in druge visoke šole 14.693, a na vse ostale šole 59.783.

Iz tega pregleda lahko povzamemo, da bi na vsakih 100 oseb našega naroda 10 oseb posećalo neko šolo. Na isti način računano v Italiji (1930. leta), na Pruskem (1931.) in na Madžarskem (1929./30.) je na 100 oseb obiskovalo 13 oseb kako šolo. To število bi se za Italijo in Prusijo povečalo, ako bi bile vračunane tudi neke šole, za katere ni bilo mogoče dobiti podatkov.

Bolgarija, naš sosed in bližnji sorodnik, v kateri niso splošne gospodarske in finančne razmere nič bolje, izkazuje na 100 oseb 13,44 oseb, ki posećajo šolo. Za Bolgarijo so vštete vse vrste prosvetnih ustanov kakor tudi pri nas. Iz tega sumaričnega računa, ki seveda ne more biti povsem popolnoma točen, a izkazuje vendar v relativnih odnošajih točnost, se jasno vidi, da zaostamo v številu oseb, ki obiskujejo šole, ne samo za Prusijo in Italijo, marveč tudi za Madžarsko

† Egidij Schiffrer

Ko smo živeli še vsi pod prvimi vtisi strašnega zločina in so naša srca krvavela zaradi izgube, ki je zadela našo domovino, nam je kruta usoda prilila nove grenkobe v naše duše: vzela nam je tovariša, predsednika srez. učit. društva, nadzornika Egidija Schiffrerja.

V sredo, 24. okt. je bil lep solnčen dan; Karavanke in Julijske Alpe so žarele v zarji jesenskega solnca, nizki griči so se odevali v

poslednje jesenske barve, ki so jih božale rahle jutranje megle. Pred šolo na Breznici so se pa zgrinjale množice, vse v črnem, da spremijo na zadnji poti svojega učitelja, prijatelja in svetovaleca.

Vsa brezniška fara je v globoki žalosti spremljala svojega učitelja na njegovo poslednje domovanje. Prišli so pa tudi pokojnikovi tovariši, prijatelji in znanci iz Jesenice, Dovjega, Kranjske gore, Bohinja, Radovljice, Kranja, Skofje Loke — vsi žalostni in potrti nad izgubo moža, ki je nad ¼ stoletja živel in delal v tem prelepem kotu naše domovine. Ob odprtem grobu so se poslavljali od pokojnika v žalnih govorih zastopniki Sokola, občine, — v imenu učitelstva pa tovariša Gradnik in Pibrovec.

Tovariš † Egidij Schiffrer je učiteljeval par let v št. Vidu in Mirni na Dolenjskem, 15 let na Jesenicah, 11 na Breznici. Tu je bil šolski upravitelj; zadnja leta ko je vršil službo sres. šol. referenta, je bilo poverjeno vodstvo šole njegovim soprogi, gospej Ani.

Pokojni je bil izboren učitelj, ki je z vztrajnim študijem pedagog. literature popolnjeval globoko znanje svoje stroke in bil kot sreski šol. nadzornik svojim podrejenim tovarišem izboren mentor na polju pouka in vzgoje. Kot uradni predstojnik je bil vzor objektivnosti, korektnosti in tovarištva. Učitelstvo radovljiškega sreza je imelo vanj popolno zaupanje, gojilo do njega tovariško spoštovanje, saj je bil dolgo vrsto let predsednik učit. društva.

Pokojni se je udeleževal tudi na izvenšolskem polju: ustanovil je na Breznici SKJ in bil do svoje bolezni, ki ga je napadla letos spomladi, njega starosta. Mnogo je delal kot tajnik »S. i V. d.« ter »Čebelarskega dru-

štva« na Breznici. »Hranilnica in posojilnica v Radovljici« ga je prištevila med najdelavnejše člane nadzornega odbora.

V dobi najagilnejšega udejstvovanja ga je napadla zavrtna bolezen in ga odtrgala od dela. Mnogo je trpel ranjki zadnje mesece svoje bolezniravno zaradi tega, ker je bil odrinjen od vrveža dela, snovanja in uspehov.

Bilo mu je 49 let in videl je pred seboj še življenje in se zavedal, da »ne samo, kar veleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan«. Smrt je prekrizala vse njegove nade in sanje o udejstvovanju na polju šolstva, organizacije in narodnega gospodarstva.

Za blagim pokojnikom žaluje vdova, tovarišica gospa Ana in trije sinovi, žaluje učitelstvo vsega radovljiškega sreza, vsa društva in organizacije, ki jim bo pokojni še dolgo vzgled, kako se živi in dela za narod.

Ime Egidij Schiffrer ne bo pozabljeno! Počivaj v miru. —elj.

Cilji in pota ljudske izobrazbe*

V Ljubljani se snuje »ljudska univerza«. Po svojem imenu bi to naj bila institucija, ki bi zanašala izobrazbo med širše, ljudske plasti. Toda kakšno izobrazbo? Ali tisto »osnovno« izobrazbo, ki je sleherniku potrebna za umevanje sodobnega kulturnega življenja in ki jo vsakemu normalnemu otroku dandanes v elementarni obliki daje »ljudska«, nekoliko bolj poglobljeno »meščanska« in v znanstvenem duhu »srednja« šola? Ali pa morda tisto »strokovno« izobrazbo, ki je sodobno potreb-

* Izvele iz predavanja, ki ga je imel prof. Ožvald v »Ljubljanskem klubu« dne 30. oktobra.

na izpopolnitev tega, kar kmeti fant dobiva doma pri delu, obrtni vajenec v delavnici, uradniški pripravnik v pisarni... in ki jo nudijo poklicne, strokovne, nadaljevalne... šole? — No, ako bi ljudska univerza res šla opravljati teh poslov, tedaj bi to pač bilo povsem nepotrebno tratenje časa in energij, ker so za to vrsto izobraževanja, kakor vidimo, na razpolago druge obrazovalne institucije.

Je pa še tretja oblika izobrazbe, katere izrecno ne daje nobena šola. Izobražen v tem, tretjem pomenu besede namreč ni tisti, ki morda zna mnogo »povedati« o tem in onem ali ki zna svet in življenje s pomočjo dogmatičnih zakonov obvladovati. Prava izobrazba je namreč — cultura animi, neke vrste življenjski stil, ki si ga je kdo pridobil in po katerem se vrši vse njegovo mišljenje, ocenjevanje, hotenje in tudi vnanje obnašanje. Izobraževati v tem, najglobljem smislu se torej ne pravi »veščati« koga za izvrševanje kakoga posla, kajti izobrazba ni isto, kar strokovnjaštvo (Fachtüchtigkeit). Ampak izobrazba je sama na sebi nekaj dragocnega, brez vseh vnanjih »namenov«. Izpričevalo tvoje izobrazbe ni v tem, da si nabral čim več porabljenega znanja marveč v tem, da iz tvojega praktičnega dejstvovanja vselej in povsod govori duhovna rast, bogastvo in zrelost duha.

Edino ta oblika izobrazbe bi morala biti cilj ljudske univerze. Do otipljivosti prepričevalno to potrjuje pramati vseh dosedanjih ljudskoobrazovalnih teženj — »University Extension« na Angleškem. Pod to firmo so cambriska, oxfordska in londonska univerza okoli l. 1870. pričele izven svojega okoliša s predavanji za širše občinstvo. To so torej bile nekakšne podružnice, ki jih je ustano-

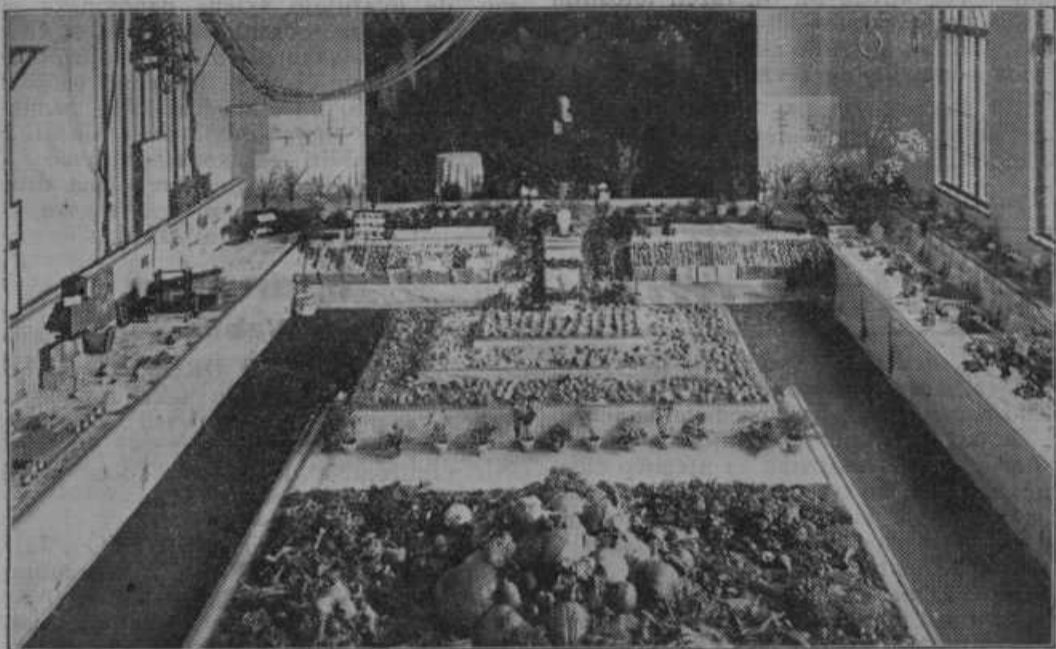
in Bolgarsko. Iz te primerjave se lahko razvidi, kako stojimo napram drugim narodom. To nas dovaja do sklepa, da je celotna organizacija naše prosvete slabša, nego v večini drugih držav evropskega kontinenta. O tem dejstvu, ako je točno, po našem računu se izkazuje kot povsem točno, je treba pri nas

razmišljati; ali ne bo imelo to težke posledice za našo uspešno gospodarsko in kulturno tekmovanje z ostalimi narodi Evrope, s katerimi smo zvezani po bližjih ali daljših odnošajih. Iz mnogih dejstev se da sklepati, da vsi naprednejši narodi dobivajo svojo kulturno moč od šole in prosvete. (Dalje prih.)

Šolsko vrtnarska in perutninarska razstava v Celju

Prvotno je bila sicer določena na prve jesenske dni, ko so še vrtovi v cvetju, toda usoda jo je pomaknila tik pred vrata zime. V razstavi smo se držali banovinskega programa v treh glavnih točkah: zelenjad, sadjarstvo in izdelki učencev, v kolikor so v organski zvezi z vrtovi in miselnostjo, ki se vzgaja s pravim umevanjem pomena šolskega vrtnarstva na vasi. Te tri vodilne smernice so se zrealizirale tudi v razporedbi vrtnarske razstave. Zelenjadna skupina, grupirana v harmonično barvne slike je nudila pridelke vrtov, ne toliko v tekmovalju rekordnih pridelkov posa-

ki so jih razmnožili naši učitelji predniki po šolskih nasadih. Celjski srez je imel letos le delno sadno letino, zato je bilo sadnih zabojev le toliko, da so skladno izpolnili sadno skupino. Sicer pa bi bili v primeru dobre letine napolnili vso prostrano telovadnico s sadjem. Ni pa šlo toliko za množino, kot za kvaliteto sadja. Ta pa je bila vsekakor izven kritike, kar priča, da znajo učitelji gojiti sadje z opazovanjem in gnojenjem, pa tudi s preventivnim škropljenjem. Sadjarsko razstavo so dopolnjevale tri stenske slike naših odličnejših učiteljev prednikov, ki so orali v sadjarstvu

Pogled na razstavo s črno okrašenim odrom.

meznikov, marveč v vsem tem, kar naj raste danes tudi na kmetskih vrtovih v tržne in v domače gospodinske svrhe. Razen prodaje v mesto je danes tudi potreba raznolikih rastlinskih prehrane v naših kmetskih hišah. V razumevanju smotrov naše gospodinske nadaljevalne šole naj hodi vzporedno povrtnina naših šolskih vrtov, ki prinaša našemu podeželju marsikatero novo rastlino bodisi za direktno prehrano, bodisi kot začimbo narodnih jedil. Zato so bili na razstavi vzorci ranega krompirja, rogljička, korenčka in petršilja, česna in čebulja, pora in črnega korenja, poleg zelja, ohrovta, kolerabe, rdečega zelja, jenskih kumaric, jedilnih buč, poleg bele repe, pese, redkve, karfiolj i dr., kar je pač mogoče še v jeseni pokazati. Manjkale tudi niso zbirke vrtnih semen, gnojil, prsti, škodljivcev in sredstev za pokončavanje istih. Izmed cvetic so bile v časti rožmarin, roženkravt, tradeskančije, posilenoživ, pelargonije, krizanteme, asparagi, nekaj kaktov in dež japonske trdoleške, ki krase pogostokrat hodnike in veže naših šol. Bilo je sicer še mnogo drugega, kar tu ni naštet, marsikaj pa se je moralo radi pomanjkanja prostora odpeljati. Zanimiva je bila miniaturna topla greda z zimsko solato, zelo zgovoren prerez kompostnega kupa ter razna konservirana povrtnina. Oddelek za konservirane pridelke je bil prav ličen paviljonček, ki je enačil dobro založenemu vegetarijanskemu bufetu.

Drugo skupino je tvorilo vabljivo izloženo sadje iz celjskega sadnega izbora. Bilo pa je tudi mnogo drugih starih pomoloških vrst,

ledino v celjskem srezu. Razen imen, dobe in kraja delovanja je bilo v lapidarnih stavkih navedeno, kako so se sadjarsko najbolj udeleževali in katere pomološke sorte so najbolj širili. Najbrž bo o tem prilično temeljiteje poročilo v Sadjarju in Vrtnarju. Ako pogrešate v sadjarstvu in vrtnarstvu raznih insekticidov, fungicidov, modernega sadjarskega in vrtnarskega orodja je bil povod princip, da se razstavi edino to, kar so učitelji ali učenci sami ustvarili. Razno orodje je bilo lično razvrščeno v posebnem prostoru. Tam je bilo tudi novodobno Wolfovo vrtno orodje, Kündedejevo jeklo, predmeti tvrdke Week, bogata izložba Kmetijske družbe, žične industrije in drugo.

Na obeh straneh razstavne dvorane je bilo na stotine in stotine tistih drobnarij, ki so najbolj pokazale smiselno pojmovanje kmetske vzgoje naše mladine. Izdelki učiteljev in učencev, risbe, modeli, slike šol in vrtnega dela, najraznovrstnejši preparati, predmeti za varstvo ptic, spisi in računi o vrtu in domačiji, vrtnice skice, tabele in diagrami, gobe in zdravilne zeli, pleveli, cepljenje v slikah in modelih, drevesni škodljivci in boleznj in še toliko drugega. V vsem se je začutila delovna šola na vasi. Ne praznih igrač, le to, kar naj pravilno oblikuje sodobnega kmetskega človeka, ga veže z grudo in mu vcepilja ljubezen do dela v kmetski prirodi, mu daje pobude za gospodarski napredek. Vsa razstava je kazala razumevanje učiteljskega za reformo nekdanje formalistične šole, da ustvari nov zavod.

vila ta ali ona univerza-matica po raznih krajih. Stvar je izpočetka zelo vlekla. Univerzitetna ekstenzija je postala moda, tako piše dober poznavelec angleškega vzgojstva, in Anglež je od tega pokreta pričakoval kar neverjetnih možnosti. A navdušenje se je kmalu poleglo. Ljude so namreč uvideli, da pravo znanje ni tako zlahka dosegljivo, kakor so mislili, ter da tudi ne odpira vseh vrat na nebu in na zemlji. In tako je prišla reakcija, ki bi se skoraj končala s polomom. Prvi poizkus ljudske univerze se torej končuje z očitnim neuspehom. Glavni vzrok neuspehu raztegnjene univerze moramo iskati v tem, da je bila premalo — ljudska, se pravi, da so profesorji z vsebino in obliko svojih predavanj sicer nudili nekaj ljudem iz srednjega stana, a bore malo — delavcu. Njega niso uvaževali, kakor bi trebalo čeprav je postal v politiki in gospodarskem življenju čedalje važnejši faktor.

Kdor vzame to, kar pomeni firma »ljudska univerza«, resno, mora priznati, da obvezujeta obe besedi v naslovu: »ljudska« prav tako, kakor »univerza«. Tudi »ljudska« univerza mora biti — univerza ter za najvišje vodilo imeti iskanje resnice. Kaj neki si bo ljudstvo sicer mislilo o pravi univerzi, za katero si toliko prizadevamo, če bi se pod plaščem »ljudske« univerze aranžirale stvari, ki — ne spadajo na univerzo. Pa tudi iz besede »univerza« se odzlaša neizprosno zahtevke: ta institucija se res in ne samo na videz obračaja — do ljudstva, to je na pr. v Ljubljani do delavca, a zunaj v podeželju do kmetskih ljudi.

Pa še to! Beseda »univerza« vsebuje takih zahtevkov, da jim ljudstvo, to je mestni delavec ali kmetski človek ni zlahka kos in

da s to besedo mišljenih darov (ugotavljanja »čiste« resnice) niti ne mara, kar je očitno pokazala »raztegnjena univerza« na Angleškem. Zato bi se utegnulo po besedi in smislu bolj priporočiti ime »ljudsko obrazovališče«. Prava naloga zares ljudskemu obrazovališču je ta, da se v njem mladini v pošolski dobi in pa odraslim obeh spolov na znanstven in razumljiv način govori ter daje prilika za razgovor o zelo važnih, »biotehničnih« vprašanjih, ki zadevajo življenje in ki stopajo pred vsakogar — ne toliko z ozirom na poklic, ampak v prvi vrsti kolikor je človek, oz. sočlovek, državljan, Slovenec, svetovljan.

Ljudsko obrazovališče bodi po vsem tem ljudska, to je taka obrazovalna institucija, ki ne podčrtava tega, kar ljudi medsebojno loči, marveč to, kar imajo vse plasti naroda. Kljub različnemu mišljenju in hotenju — skupnega. In prav zavoljo tega ne spada semkaj pretresanje takih vprašanj, ki se jim odgovor išče po »analitične« poti, ko z razumom globlje in globlje »vrtas« v ta ali oni problem ter ugotavljaš včasih prav malo pomembne podrobnosti. Ampak v ljudskem obrazovališču se naj ubravnavajo vprašanja, ki iščejo — sintez v tem ali onem oziru, vprašanja torej, ki segajo vse do korenin svetovnega nazarja v poudinčevju duši. Nikdar pa se tukaj ne bi smelo nemara enostransko poveljčevati to in to naziranje, a katero drugo kar a priori v nič devati. Ampak glavna skrb predavatelja bodi, da se poslušalec navaja k najresnejšemu iskanju lastnega in prav tako tudi k največjemu spoštovanju tujega nazarja o svetu in življenju.

Vidimo torej, da je snovanje ljudskega obrazovališča zelo resna, težka in največje odgovornosti polna zadeva.

Statistika šolskih vrtov in zemljišč, statistika o stanju šolskih drevesnic in matičnjakov v diagramih in številkah, lično izdelani načrti šolskih vrtov, zemljišč in poslopj so skladno dopolnjevali celoten utis.

Strokovnjaki, ki so si ogledali razstavo in so videli že mnogo izložb sadja in povrtnine, so se pohvalno izražali o razstavi, posebno pa naglašali visoke vrednote današnje vzgoje, ki se je odražala v sodelovanju šolske mladine s svojimi drobnimi prispevki.

Šolsko čebelarstvo je imelo svoj kompleten oddelek. Bil je zelo privlačen za vse tiste, ki ližejo radi med, še bolj pa za one, ki sami gojijo koristne muhe. Celjski srez je na glas, da prideluje najboljši hmelj v Jugoslaviji; šole v Savinjski dolini morajo računati s tem dejstvom, zato je bil na razstavi tudi hmeljarski oddelek, ki ni nič manj zanimal obiskovalce.

Organizacija harmonično urejene razstave šolskih vrtov ni ravno lahka. Stroga ločitev v oddelke bi bila sicer za posameznike simpatična, ker bi se osebno bolje uveljavili, toda ustvariti je bilo treba enotno, skladno in prikupno sliko, ki naj v celoti učinkuje na obiskovalce. Temu cilju smo se morali vsi podvreči ter prepustiti enotnost organizacije v arhitektonskem in dekorativnem stilu g. strokovnemu učitelju na kmetski šoli v Št. Juriju ob j. žel., ki je svoj zamisek mojstrski izvedel. Podreditev enotnemu vodstvu priporočam vsem onim, ki nas nameravajo posnemati. Za razstavo je treba dobre priprave in delovnih ljudi. Tudi brez materialnih osebnih žrtev ne gre. Poseči je treba tudi v lastni žep. Razstavni odbor je izdal tudi priložnostno brošuro s članki o organizaciji razstave, o pomenu šolskih vrtov, sadjarstvu v celjskem srezu, o starih kmetskih cvetlicah, perutninarstvu

in čebelarstvu. Oskrbel je tudi 6 strokovnih predavanj za obiskovalce.

Razstavo smo dali tudi slikati. Marsikomu utegnejo dobro služiti, celjskemu učiteljsstvu pa bodo v lep spomin na njegov trud, pa tudi uspeh.

Združeno s šolsko vrtnarsko, je priredilo učiteljsvo tudi sresko razstavo štajerske kokoši. Po svoji organizaciji je bila doslej največja v banovini, odlikovala pa se je tudi po izbrancem in res odličnem blagu. Priglasilo se je 56 razstavljavcev za kar je bilo potrebnih 70 kletk. Omejena je bila le na celjski srez in na štajersko kokoš, ki je dosegla v celjskem srezu velik razmah in odlično kvaliteto. Perutnino je razstavilo 20 učiteljev, ki so prejeli 10 nagrad, ostali pa prejmejo priznalne diplome. Nemala zasluga učiteljsva je, da je razstava perutnine tako sijajno uspela. — Učiteljsvo ustanavlja perutninarske odseke, širi in oddaja valilnj ter plemenski material, vodi predavanja in razširja strokovne liste. Okoliškim kmetom, ki so poleg učiteljsva razstavili perutnino, je bilo dano veliko zadoščenje. Lep je bil tudi gmotni uspeh, saj se je prodalo mnogo lepe perutnine po visokih cenah. Učiteljsvo celjskega sreza je pokazalo veliko razumevanje za gospodarski procvit in napredek naše vasi.

Na razstavi je poleg drugih perutninarskih potrebščin vzbujal veliko zanimanje model praktičnega kurnika, ki ga je prav lično izdelal po načrtu gosp. inž. B. Wenka, tovariš Fr. Mlekuš, šol. upr. na Svetini p. Celju. Morda bi marsikateremu dobro došel. Zanimati bi bilo tudi kraj. šol. odbore, da postavijo pri šoli zgleden kurnik, ki bi bil vsej vasi vzor.

Jos. Gosak

Poklonitev učiteljsva iz dravske banovine na grobu blagopokojnega kralja Aleksandra I. Zedinitelja

Ekskurzijski odsek bo organiziral v dneh 8. in 9. decembra skupno potovanje na Topolo in Oplenac. Podrobnosti bodo sledile.

Splošne vesti

KIPEC IN RELIEF NJEG. VEL. KRALJA PETRA II.

Kipar Peter Loboda je po naravi na Bledu izdelal glavo Njeg. Vel. kralja Petra II. Plastika je bila posebno všeč blagopokojnemu kralju Aleksandru.

Po originalu, ki se hrani na našem dvoru je kipar Loboda izdelal kopije in reliefni odlitek, ki sta oba mojstrsko izdelana in izredno lepa.

Razprodajo obeh variant je prevzela banovinska zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani, ker bosta deli popolnoma ustrezali zahtevam šol, pisarn itd.

Tudi cena ni previsoka, tako da si bodo naše šole lahko nabavile za svoje učilnice in pisarne umetniško delo domačega kiparja.

Vabimo vsa šolska upraviteljsva, da si pravočasno naroče kipec ali relief, ki se da vokvirirati.

ONA JE VSE ZNALA...

Na 3. strani 249. številke dnevnika »Jutro« sem našel sliko, ki reproducira prizor, kako je blagopokojni Viteški kralj Aleksander I. Zedinitelj občeval z najmlajšim Svojih državljanov.

Ali se more tedaj še kdo čuditi, da je ob Njegovi poslednji poti bridko zaplakalo vsa kmetska zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani, ker bosta deli popolnoma ustrezali zahtevam šol, pisarn itd.

Tudi cena ni previsoka, tako da si bodo naše šole lahko nabavile za svoje učilnice in pisarne umetniško delo domačega kiparja.

Vabimo vsa šolska upraviteljsva, da si pravočasno naroče kipec ali relief, ki se da vokvirirati.

Slika naj bi primerno povečana, opremljena s kraljevim besedilom, visela v vsaki

učilnici, v vsakem prostoru, ki je namenjen vzgoji jugoslovanske mladine. Visela naj bi na odličnem mestu kot večno ponazorilo najmočnejše vezi med kraljem in narodom.

Uverjen sem, da se bo naša sekcija zavzela za realizacijo te misli. A. H.

— Simbol vsake države je njen grb. Založba Učit. dom v Mariboru ima še nekaj zaloge na predlog glavnega prosvetnega sveta po ministrstvu odobrene slike drž. grba kraljevine Jugoslavije. Na ta simbol naše države je dal Učit. dom natisniti tudi oporoko pokojnega Viteškega kralja: »Čuvajte Jugoslavijo!« Ta slika drž. grba je jako primerna za proslavo državnega praznika 1. decembra. Pa ne samo vsaka šola, ampak vsak razred bi jo naj imel. Saj nabavo omogoča nizka cena, ki je ostala kljub natisu neizpremenjena.

— Seja prosvetnega sveta v Beogradu. V ponedeljek 5. t. m. je začela seja prosvetnega sveta v Beogradu. Iz dravske banovine sta se udeležila te seje g. direktor Josip Mazi in tov. Ivan Dimnik, predsednik JUU.

— Razpis. Jugoslovanskemu učiteljskemu združenju v Beogradu, Kralja Miljutina 66. je potreben načrt za diplomu dobrotnikom in ustanovnim članom in načrt za članski znak. — Pozivajo se umetniki, da predložijo svoje načrte do konca novembra t. l. Najboljši načrti bodo nagrajeni s tremi nagradami: 2000, 1000 in 500 Din. Podrobna navodila so na razpolago pri sekciji JUU v Ljubljani, Francišškanska ulica 6.

— Nov grob. V Št. Rupertu na Dolenjskem je umrl po mučni bolezni upokojeni šolski ravnatelj Aleksander Lunaček. Z njim lega v grob vzor-učitelj in prosvetni delavec, ki je vse svoje velike možnosti posvetil šoli, narodu in stanu. Njegove telesne ostanke so položili k počitku dne 7. t. m. v Št. Rupertu, kjer je prebil skoraj vso svojo službeno dobo. Preostalim naše iskreno sočustvovanje.

— »Naš val«. Dolgo smo pogrešali Slovenci poljudno pisano tedensko revijo, ki bi nas s prispevki in ilustracijami seznanila z našimi književniki, z gledališčem, filmskimi, radijskimi in modnimi poročili. Prvotno je izhajal »Naš val« kot tedensko glasilo za radiofonijo, z novo jesensko sezijo smo pa v »Našem valu« dobili izraziti magacinski list, pri katerem sodelujejo skoro vsi pomembnejši slovenski književniki, kakor Rudolf Kresal, Janko Kač, Bogomir Magajna, Ljudevit Mrzel, Bratko Kreft, Joža Vombregar, prijetni pripovedniki Ivan Vuk, Viktor in Niko Pirnat, Vladimir Regally in drugi. V »Našem valu« izhajajo tudi stalni roman slovitoga romanopisca Sel Catina »Emilio Berenini«. Najzanimivejše gledališke predstave na naših odrih, zanimivosti iz filmskih delavnic in iz življenja filmskih igralcev, zadnje svetovne modne kreacije, sijajno urejeno radijsko tehniko — in kar bo zlasti našim radijskim poslušalcev dobrodošlo: »Naš val« je edina revija, ki prinaša v slovenskem jeziku programe vseh najvažnejših evropskih oddajnih postaj v skrbni priredbi in pregledni obliki. Vsem, ki se zanimajo za radio, gledališče, film, za naše ljudske odre, za dela naših književnikov in umetnikov, za zadnja modna poročila — je razkošno ilustrirana tedenska revija »Naš val« nujno potrebna. — Izšla je nova številka, ki prinaša odlomek novega Kačevega roma »Moloh« in posebno filmski rubriko s slikami iz najboljših letošnjih filmov vseh evropskih in ameriških produkcij.